USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda a ve věcech politických stran a politických hnutí složeném z předsedy Tomáše Langáška, soudkyně Michaely Bejčkové (soudkyně zpravodajky) a soudců Josefa Baxy, Radana Malíka, Petra Mikeše, Pavla Molka a Ivo Pospíšila v právní věci navrhovatele: **P.N.**, a účastníků řízení: **1) Státní volební komise**, sídlem nám. Hrdinů 1634/4, Praha 4, **2) Ing. Jana Bačíková, MBA, 3) JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., 4) Mgr. Lenka Dražilová, MBA, 5) prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M., 6) Mgr. Josef Flek, 7) Mgr. Martin Hájek, 8) PhDr. Jiří Horák, Ph.D., 9) PhDr. Ing. Mgr. Jan Hrnčíř, MBA, LL.M., 10) MUDr. Miloslav Janulík, 11) Mgr. Marie Jílková, 12) JUDr. Pavel Kašník, 13) Lenka Knechtová, 14) Ing. Jana Krutáková, 15) Mgr. Ing. Taťána Malá, 16) Bc. Petra Quittová, 17) prof. Ing. Karel Rais, CSc., MBA, dr. h. c., 18) JUDr. Alena Schillerová, Ph.D., 19) Bc. Lucie Šafránková, 20) David Štolpa, 21) Ing. Antonín Tesařík, 22) prof. MUDr. Vlastimil Válek, CSc., MBA, EBIR, 23) Mgr. Ing. Lubomír Wenzl, 24) Ing. Miroslav Zborovský,** o návrhu na vyslovení neplatnosti volby všech kandidátů zvolených ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu konaných ve dnech 8. a 9. října 2021

takto:

I. Návrh na neplatnost volby kandidátů **se** v části týkající se kandidátů zvolených v Jihomoravském kraji **zamítá.**

II. Návrh na neplatnost volby kandidátů **se** v části týkající se kandidátů zvolených v ostatních volebních krajích **odmítá.**

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Volební stížnost

[1] Navrhovatel žádá, aby soud rozhodl o neplatnosti volby všech kandidátů zvolených ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu konaných ve dnech 8. a 9. října 2021.

[2] Namítá, že podle § 31 volebního zákona (zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů) mohou

do Poslanecké sněmovny kandidovat jen politické strany a politická hnutí, nikoli nezávislí kandidáti. To považuje za diskriminaci a porušení čl. 21 Listiny základních práv a svobod. Nárok na zisk mandátů mají jen ty politické strany a hnutí, které ve volbách získaly nejméně 5 % hlasů. Každoročně tak propadnou statisíce hlasů, což je další diskriminace malých stran a hnutí. V důsledku toho byla zvolena Poslanecká sněmovna, která neodráží vůli voličů. Volební systém je v rozporu s čl. 18 odst. 1 Ústavy ČR, protože není podle zásad poměrného zastoupení. Zvýhodněny jsou větší strany, a po letošní změně volebního zákona dokonce ještě víc než dříve. Dále je přístup občanů k voleným funkcím za rovných podmínek omezen i příspěvkem na úhradu volebních nákladů, který tíží každou kandidující politickou stranu nebo hnutí. Navrhovatel považuje za nelegitimní financovat politické strany a hnutí ze státního rozpočtu. Věc by proto měla být předložena Ústavnímu soudu.

[3] Média neposkytují malým stranám a hnutím dostatečný prostor. Veřejnoprávní média mají informovat o politice objektivně a dávat prostor všem stranám a hnutím. Česká televize a Český rozhlas však dávají prostor pouze několika velkým stranám. Řada předvolebních průzkumů vysílaných médii neodpovídala skutečnosti, neboť malým stranám předpovídaly málo hlasů, čímž odradily potenciální voliče. Volný blok byl mediálně bojkotován, a proto se nedostal do Poslanecké sněmovny. Jedná se o úmyslnou a nezákonnou manipulaci voleb. K té se přidalo i to, že sociální síť Facebook smazala před volbami profil Lubomíra Volného.

[4] Navrhovatel tvrdí, že počítačové sčítání hlasů, které bylo použito i v těchto volbách, nepodléhá veřejné kontrole a nevede ke správným výsledkům. Závěrem navrhovatel namítá konkrétní pochybení, která mohla ovlivnit celkový výsledek voleb. Ve Slavkově a Vyškově odešly volební komise domů mezi páteční 22. a sobotní 8. hodinou, a volební urny tak nemohly být pod dozorem. To by se nestalo, kdyby volby probíhaly jen v jediném dni. V Hradci Králové nebyly distribuovány volební lístky a ve volebních místnostech komise rozdávaly neúplné sady volebních lístků. Ve Slaném byli voliči upláceni částkou 1 000 Kč, aby volili ANO. Ve více případech výsledky za jednotlivé volební okrsky neodpovídají tomu, jak voliči hlasovali. Někteří voliči dali hlas Volnému bloku nebo preferenční hlas některému z kandidátů, ale podle zveřejněných výsledků nedostal Volný blok nebo konkrétní kandidát v daném okrsku ani jeden hlas. Navrhovatel ví, že jednotlivá porušení volebního zákona nejsou důvodem pro zrušení voleb, pokud nemohla ovlivnit výsledek zásadním způsobem. Jím uvedená porušení jsou však dohromady natolik závažná, že dokazují, že volby byly ovlivněny způsobem, který mohl hrubě ovlivnit jejich výsledek.

II. Právní hodnocení

[5] Soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny podmínky pro věcné projednání návrhu, kterým se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti volby všech kandidátů zvolených do Poslanecké sněmovny Parlamentu.

[6] Podle § 87 odst. 1 volebního zákona platí, že *podáním návrhu na neplatnost volby kandidáta se může domáhat ochrany u soudu podle zvláštního právního předpisu každý občan*

zapsaný do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen, a každá politická strana, politické hnutí nebo koalice, jejíž kandidátní listina ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována (dále jen „navrhovatel“). Návrh je třeba podat nejpozději 10 dnů po vyhlášení výsledků voleb Státní volební komisí.

[7] Nejvyšší správní soud se výkladem § 87 odst. 1 volebního zákona zabýval již v usnesení ze dne 26. června 2006, čj. Vol 5/2006-46, č. 944/2006 Sb. NSS. Ze závěrů zde přijatých proto vycházel i v této věci.

[8] Podle § 87 odst. 1 volebního zákona je možné podat v případě voleb do Poslanecké sněmovny (na rozdíl od senátních nebo prezidentských voleb) výhradně návrh na neplatnost volby kandidáta (či více kandidátů), nikoliv celých voleb (shodně tomu je u voleb do Evropského parlamentu). Může tak být napadena volba jediného kandidáta např. z důvodu jeho individuálního excesu ve volebním procesu (např. o sobě uváděl nepravdivé informace) anebo proto, že se v jeho případě projevila pochybení při sčítání a vyhodnocování odevzdaných hlasů (např. nebyly započteny preferenční hlasy, komise se dopustila matematické chyby při sčítání apod.). Nelze však vyloučit, že bude namítáno porušení volebního zákona v takové intenzitě a rozsahu, že to mohlo ovlivnit volbu více (nebo dokonce všech) kandidátů.

[9] Volební zákon přiznává právo podat návrh na neplatnost volby kandidáta každému občanovi zapsanému do stálého seznamu „*ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen*“, a každé politické straně nebo koalici, jejíž kandidátní listina „*ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována*“. Občan proto může návrh podat jen ve vztahu ke kandidátům zvoleným ve volebním kraji tam, kde mohl vykonat svoje aktivní volební právo. Naopak politická strana je aktivně legitimována k podání návrhu vůči všem kandidátům zvoleným v krajích, kde také kandidovala, což může v konečném důsledku znamenat zpochybnění i všech zvolených kandidátů v celé republice. U jednotlivého občana vystupuje do popředí ochrana jeho subjektivního aktivního volebního práva. Z povahy věci je tak nezbytné, aby argumentace návrhu podaného občanem směřovala proti konkrétním protizákonnostem souvisejícím s uplatněním jeho volebního práva. Logicky lze výsledek volby zpochybnit jen tam, kde je občan zapsán ve stálém seznamu, anebo kde reálně své právo uplatnil.

[10] Proto je podaný návrh, který směřuje proti volbě všech kandidátů, věcně projednatelný jen ve vztahu k těm kandidátům, kteří byli zvoleni ve volebním kraji, kde je stěžovatel zapsán do stálého seznamu, tzn. v Jihomoravském kraji. Zbývající část návrhu (tzn. ve vztahu k volbě kandidátů z ostatních 13 volebních krajů) proto Nejvyšší správní soud odmítl z důvodu chybějící aktivní legitimace navrhovatele.

[11] Soud se proto návrhem dále zabýval jen ve vztahu k Jihomoravskému kraji, kde je stěžovatel zapsán do stálého seznamu voličů. Z návrhu je patrné, v čem navrhovatel spatřuje porušení volebního zákona, neplatnost volby kterých kandidátů navrhuje a jakého rozhodnutí se po soudu domáhá. Soud proto návrh věcně posoudil. Dospěl však k závěru, že není důvodný.

[12] Důvody, pro které navrhovatel navrhuje vyslovení neplatnosti volby všech kandidátů, se totiž netýkají průběhu voleb ve volebním kraji, kde je stěžovatel zapsán do stálého seznamu, nýbrž se dotýkají voleb jako takových, a to v celostátním měřítku. Zbylé námitky pak míří na konkrétní tvrzené volební nepravosti, jež se však odehrály na území celé republiky. Soud se proto dále zabýval tím, zda v případě návrhu na vyslovení neplatnosti volby všech kandidátů může posuzovat důvody, které se vztahují k volbám jako celku.

[13] Obdobnou situací se již soud zabýval ve věci sp. zn. Vol 5/2006. Zdůraznil, že pokud se podstata tvrzených důvodů neplatnosti volby kandidátů dotýká voleb na celostátní úrovni, vzniká tu nepoměr mezi procesním prostředkem daným občanovi a mezi limity pro rozhodování soudu. Zákon nepočítá s tím, že by v důsledku rozhodnutí soudu o neplatnosti volby všech poslanců zvolených ve volebním kraji mohly být vypsány nové volby do Poslanecké sněmovny pouze v jednom volebním kraji. Důvodnost návrhu lze proto zvažovat pouze ve vztahu ke konkrétním kandidátům.

[14] Jestliže však občan požaduje rozhodnout o neplatnosti volby konkrétních kandidátů z důvodů týkajících se voleb jako celku (např. nekorektní volební kampaně na celostátní úrovni), pak by při vyhovění návrhu nebyla uspokojivým řešením výměna těchto kandidátů za osoby jiné, kandidující za stejnou politickou stranu, neboť důvod neplatnosti jejich volby by se vztahoval i na tyto náhradníky. Návrh na neplatnost volby kandidáta podaný občanem podle § 87 odst. 1 volebního zákona proto může být důvodným pouze tehdy, pokud soud zjistí porušení volebního zákona, které hrubě ovlivnilo výsledek volby kandidáta a zároveň se jedná o porušení řešitelné buď uvnitř krajské kandidátní listiny jedné politické strany (tzn. např. jeden z kandidátů protizákonným způsobem poškodil jiné kandidáty na téže kandidátní listině natolik zásadním způsobem, že je namístě prohlásit jeho volbu za neplatnou a na jeho místo nastupuje v pořadí první nezvolený náhradník), anebo i mezi stranami. To však pouze tehdy, pokud se bude jednat o zásadní protizákonnost zjištěnou při hlasování a zjišťování volebních výsledků (např. byly chybně vyhodnoceny či sečteny hlasovací lístky a při jejich správném posouzení by mandát připadl odlišné straně).

[15] Pokud občan namítá důvody týkající se voleb jako celku, nemůže mu soud vyhovět, protože k tomu nemá procesní nástroj. Pouze v případě návrhu politické strany, hnutí nebo koalice, které kandidovaly ve všech volebních krajích, by soud mohl v konečném důsledku zpochybnit volbu i všech zvolených kandidátů v celé republice; jedině tehdy by se mohl zabývat i důvody majícími celostátní charakter.

[16] Navrhovatel je v nyní projednávané věci k podání návrhu aktivně legitimován jako občan. Jako důvod nezákonnosti volby kandidátů v Jihomoravském kraji namítá nemožnost nezávislých kandidátů kandidovat ve volbách do Poslanecké sněmovny, propadnutí hlasů v důsledku volební klauzule, neexistenci poměrného zastoupení, omezení přístupu občanů k voleným funkcím za rovných podmínek způsobené příspěvkem na úhradu volebních nákladů, nedemokratičnost způsobu financování politických stran a hnutí, počítačové sčítání hlasů, neobjektivnost médií a mediální manipulaci voleb. Namítá tedy jako důvod nezákonnosti volby těchto kandidátů skutečnosti, které se vztahují

k volbám na celostátní úrovni, nikoliv pouze k volebnímu kraji, v jehož volebním okrsku je zapsán ve stálém seznamu voličů. Tyto skutečnosti však s ohledem na vymezení soudního přezkumu voleb v § 87 odst. 1 volebního zákona nemohou být důvodem k vyslovení neplatnosti volby kandidátů. I pokud by totiž byly shledány důvodnými, nemohly by být napraveny výrokem soudu o neplatnosti volby konkrétních kandidátů v Jihomoravském kraji, nýbrž by se nutně musely promítnout do posuzování vlivu těchto nezákonností na celostátní výsledek voleb. Vzhledem k tomu je nadbytečné, aby se těmito jednotlivými tvrzenými nezákonnostmi soud zabýval, neboť by to nemohlo nic změnit na zamítavém výroku usnesení.

[17] Navrhovatel poukázal vedle obecných nezákonností i na jednotlivé vady volebního procesu. Netvrdil však souhrn jednotlivých incidentů ve volebním kraji, ve kterém je zapsán ve stálém seznamu voličů, nýbrž popisoval incidenty na území celé republiky. I kdyby se však jednalo o ojedinělé incidenty právě v tom volebním kraji, ve kterém je zapsán ve stálém seznamu voličů, navrhovatel nijak netvrdí, že by jakkoliv ovlivnily volbu konkrétních kandidátů, kterou napadá. Naopak podle něj tyto incidenty ve svém souhrnu dokazují, že volby byly ovlivněny způsobem, který mohl hrubě ovlivnit jejich výsledek. V takovém případě však navrhovatel míří opět na neplatnost celých voleb bez vztahu k jím napadené volbě kandidátů. Ani tyto námitky, i kdyby byly důvodné, by proto nemohly být napraveny výrokem soudu o neplatnosti volby konkrétních kandidátů v Jihomoravském kraji.

III. Závěr a náklady řízení

[18] Nejvyšší správní soud proto zčásti odmítl podaný návrh jako nepřípustný podle § 46 odst. 1 písm. d) soudního řádu správního a zčásti jej zamítl jako nedůvodný, neboť nezákonnost napadené volby kandidátů zvolených v Jihomoravském kraji podle § 90 soudního řádu správního zjištěna nebyla.

O nákladech řízení soud rozhodl podle § 93 odst. 4 soudního řádu správního, podle něhož ve věcech volebních žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. listopadu 2021

Tomáš Langášek
předseda senátu